

ดนตรีเต็มสำในสังคม และวัฒนธรรมไทย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ดนตรี)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2557

Copyright by Mahidol University

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

ดนตรีเต้นรำในสังคมและวัฒนธรรมไทย

BALLROOM DANCE MUSIC IN THAI SOCIETY AND CULTURE

กมลธรรม เกือบบุตร 5438079 MSMS/D

ปร.ด. (ดนตรี)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : พูนพิศ อมาตยกุล, ราชบัณฑิต, ปร.ด., ณรงค์ชัย ปิฎกฤษดิ์, ปร.ด., อนรรฆ จรรย์ยานนท์, ปร.ด.

บทคัดย่อ

การศึกษาประวัติและพัฒนาการดนตรีเต้นรำในสังคมและวัฒนธรรมไทย เป็นการศึกษาด้านดนตรีวิทยาเชิงประวัติศาสตร์ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์จากสถานที่จริง รวมถึงการศึกษาข้อมูลเอกสารโบราณ บันทึกจดหมายเหตุต่าง ๆ และแผ่นเสียงโบราณ ใช้การพรรณนาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอข้อมูล ผลจากการวิจัยพบว่า

ดนตรีเต้นรำสังคมและวัฒนธรรมไทย สามารถแบ่งได้เป็น 3 ยุค คือ (1)ยุคเริ่ม เกิดขึ้นในช่วงปลายรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จนถึงปลายรัชกาลที่ 6 โดยปัจจัยที่เป็นสื่อกลางในการแพร่กระจายของดนตรีเต้นรำคือ การทูต การค้าระหว่างประเทศ พระราชนิยมในวัฒนธรรมตะวันตกของพระมหากษัตริย์ไทย และการส่งบรรดาพระราชโอรสไปศึกษา ณ ประเทศยุโรป (2)ยุคเฟื่องฟู เกิดขึ้นประมาณช่วงรัชกาลที่ 7 ภายใต้การนำของหลวงสุขุมน้อยประคิยรัฐ วงดนตรีกรมโฆษณาการ วงดนตรีประจำบริษัทภาพยนตร์เสียงศรีกรุงและไทยฟิล์มที่ได้สร้างสรรค์เพลงเต้นรำรูปแบบดนตรีแจ๊สขึ้นในยุคนี้ ทำให้วงดนตรีบี๊กแบนด์เป็นที่นิยมในสังคมไทย (3)ยุคคลี่คลาย เกิดขึ้นประมาณช่วงต้นของรัชกาลที่ 9 โดยมีปัจจัยสำคัญที่ทำให้ดนตรีเต้นรำถูกลดบทบาทลงในสังคมไทย คือการเปลี่ยนแปลงค่านิยมในวัฒนธรรมบันเทิงต่าง ๆ เช่น แนวดนตรีสมัยนิยมยุคใหม่ที่ในช่วงสงคราม การบรรเลง ความนิยมในการเดินลีลาเป็นการเดินรูปแบบคิโก้ รวมถึงรูปแบบสถานบันเทิงที่เปลี่ยนไปจนถึงปัจจุบัน

นักประพันธ์เพลงเต้นรำเป็นผลผลิตมาจากโรงเรียนพรานหลวงเป็นหลัก ส่วนใหญ่มีพื้นฐานทางดนตรีคลาสสิก เมื่อดนตรีเต้นรำแบบแจ๊สเริ่มเป็นที่นิยมจึงปรับเปลี่ยนทิศทางมาสร้างวงดนตรีแจ๊ส และสร้างสรรค์บทเพลงเต้นรำในรูปแบบจังหวะตะวันตกและจังหวะแบบไทย คือ จังหวะตะลุง โดยครูฉ้วน ควันธรรมได้คิดค้นเพลงเต้นรำจังหวะตะลุงเทม ใ้ขึ้นในปีพ.ศ. 2504 เลียนแบบจังหวะในเพลงหนังตะลุงของภาคใต้ ได้ร่วมมือกับสมาคมลีลาศในการสร้างสแต็ปตะลุงเพื่อใช้แข่งขัน เมื่อได้รับความนิยมนมากขึ้น นักประพันธ์คนอื่น ๆ จึงได้แต่งเพลงตะลุงอีกจำนวนมาก โดยเฉพาะบทเพลงที่ขับร้องโดยเลิซ ประสมทรัพย์ ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เป็นเอกลักษณ์เพียงหนึ่งในประเทศไทย

เพลงเต้นรำในบริบทของสังคมไทยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ 1) เพลงเต้นรำจังหวะแบบตะวันตก เช่น จังหวะวอลตซ์ โบลโร บีกิน ชะชะซ่า แทงโก รุมบา และฟ็อกซ์ทร็อท เป็นต้น 2)เพลงเต้นรำจังหวะแบบไทย คือ จังหวะตะลุง ที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของไทย การสร้างสรรค์บทเพลงเต้นรำเป็นไปตามเอกลักษณ์ของรูปแบบจังหวะต่าง ๆ ที่เป็นหัวใจสำคัญของการเต้นรำ ในด้านแนวทำนองและคอร์ดได้รับอิทธิพลจากดนตรีแจ๊สแบบอเมริกันในช่วงแรก จากนั้นจึงได้มีการคิดค้นดัดแปลงจากวัตถุศิลปะทางดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยเช่น ทำนองเพลงไทยเดิม สร้างสรรค์บทเพลงเต้นรำที่มีเอกลักษณ์ความเป็นไทย

คำสำคัญ : ดนตรีเต้นรำ / ประวัติศาสตร์ / เพลงเต้นรำ

BALLROOM DANCE MUSIC IN THAI SOCIETY AND CULTURE

KAMONTAM KUABUTR 5438079 MSMS/D

Ph.D. (MUSIC)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: POONPIT AMATYAKUL, Ph.D., NARONGCHAI
PIDOKRAJT, Ph.D., ANAK CHARANYANADA, Ph.D.**ABSTRACT**

This qualitative research study on Thailand historical development and social functions of western ballroom dance music in Siam since 1840, with vast data collection from old books, magazines, national archives, old dancing 78 rpm shellac records and lots of interviews with people involved with music for dancing. The results were collated and displayed as follows:

There were 3 periods occurring in the development of Thai Ballroom dance music. (1) The period of embellishment (1840-1925), dances were commonly used by diplomats, traders and the royal houses. They used small, live western music bands as well as disc records, without any of the locally composed music performed by the Thai artists, (2) In the Social Dance Popularity Period (1926-1946), there were some medium sized dancing bands established and performed in hotels and music halls of which the music master was a European and some Thai scholars who had returned from abroad. Among these were Luang Sukhum Naipradit (U.S. graduated) and many of the western musicians under the patronage of King Rama VII. In 1939 the Thai Prime minister, Field Marshall Pibul Somgkram established two standard jazz big bands in Bangkok. He promoted Thai Pop music composed by Thai musicians and the weekend dancing places in the Bangkok area. Several large halls were opened for Ball room dancing built in Lumpini Park, the Royal garden of Suan Umporn, the Trader's Society and Bang Pu at the sea side. Lots of Ballroom music composers were around at this time among whom were Mr.Boon-our Sunthorn Sanan, Mr. Wes Soonthorn- Jamorn, Mr.Nart Thaworn-butra and finally Mr.Luon Kwantham, who later established the Thai ballroom step called the Taloong Tempo in this he used the original southern Thai puppet tempo and wrote his own music with lyrics in both Thai and Chinese languages. (3)The Decline Period started during the Vietnam war during which most young people enjoyed the new social dances but not original ballroom dances.

Most of the composers were students from Plan Luang School (Royal Conservatory), and had skills in classical music. When the value of Jazz songs came to Thailand, these students could then learn from foreign musicians and students who led the Jazz trend from the U.S. to Thailand and adapted their skills to practice and compose ballroom dance music.

Ballroom dance songs in Thai society can divided in to 2 groups: The first group dances to songs with Western rhythmic styles, such as Waltz, Bolero, Beguine, Cha cha, Tango, Foxtrot, etc. The second group had dance songs in the Thai rhythmic style of the Taloong Tempo of southern Thailand. Moreover, music melodies were in the styles of western music and traditional Thai which was written in Western ballroom styles as well. Nowadays, ballroom dancing seems to be coming back to society and is being used for health promotion.

KEY WORDS: BALLROOM DANCE MUSIC / HISTORY / DANCE SONG

272 pages